

Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı (Bahar-Güz 2008, s.1-14)

27.ALAY HARP CERİDESİ THE WAR JOURNAL OF THE 27th REGIMENT

Murat KARATAŞ

Arařtırma Görevlisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

ÖZET

25 Nisan 1915’de İngilizlerin Arıburnu çıkarması, bölgede yeterli Osmanlı kuvveti olmadığı için kısa zamanda gelişme gösterdi. Arıburnu’nda herhangi bir çıkarma hareketına karşı gözetleme birlikleri halinde bulunan bir tabur kadar kuvvet, geri çekilmeye başladığında Conkbayırı silsilesini ele geçirmek isteyen İngiliz birlikleri, bölgede serbest kaldı. İki taburu ile Maydos’tan yola çıkan 27. Alay birlikleri, Kanlısırt-Kırmızısırt hattında İngiliz birliklerini durdurmayı başardı. İşte bu birlikler, İngiliz birliklerine karşı ilk Osmanlı müdahalesini yapan Şefik Aker komutasındaki 27. Alay birlikleridir. Bu tutulan hatlar, 6 Ağustos 1915 tarihindeki ikinci çıkarma hareketına kadar değişmeden kalacaktır.

Gelibolu Yarımadası kuzey bölgesi, arazi bakımından karışık bir yapıda olmasından dolayı tutulan hatların elden çıkması çok kolay olmayacaktır. İşte bu nedenle ilk gün yapılan muharebeler çok önemlidir. Bu bakımdan 27. Alay’ın ve daha kuzeyde 57. Alay’ın 25 Nisan 1915 tarihindeki müdahaleleri, Gelibolu Yarımadası kuzey bölgesi muharebelerinin kaderini belirlemiştir denilebilir.

Anahtar Kelimeler: 27.Alay, Çanakkale Savaşları, Şefik Aker

SUMMARY

The English military operation on 25 April 1915 gained speed in short time due to the insufficient Ottoman military forces. They moved off toward Conkbayırı straightforwardly, when the Ottoman military forces of battalion who landed for observation against military operation started to fall back. The 27th regiment, moved with its two battalions from Maydos, succeeded to stop the English military forces in the line of Kanlısirt-Kırmızısirt. This is the 27th regiment Ottoman force which make first operation against English forces under the leadership of Şefik Aker. This line will have control until the second military operation on 6 August 1915

Due to the north part of Gallipoli became mountainous; it was not easy to lose this line. Therefore this first day combat was significant. It can be said that the operation of the 27th regiment in north and the operation of the 57th regiment on 25 Nisan 1915 determined the runs of the Gallipoli Campaign in the north front.

Key Words: 27th Regiment, Gallipoli Campaign, Şefik Aker

27. Alay Harp Ceridesi'ne Göre Çanakkale Cephesi'nde Kara Muharebelerinin İlk Günü (25 Nisan 1915)

1 Nisan 1915 tarihinden itibaren 27. Alay'ın 1. ve 3. Taburu ile bir makineli tüfek bölüğü, 9. Tümen'in ihtiyatı olarak Eceabat'ta toplu olarak bulunmaktaydı. 27. Alay'ın 2. Taburu ise, Anafartalar Ovası'ndaki Azmakdere'den Kabatepe güneyindeki Çamtepe'ye (hariç) kadar olan sahil bölgesinin korunmasında ve gözetlenmesinde görevli idi¹.

24 Nisan 1915 saat 19.00'da Eceabat'ta bulunan 1. ve 3. Tabur ile makineli tüfek bölüğü, 9. Tümen Komutanlığı'ndan aldığı emir gereğince, Kabatepe ve Palamutluksırtı'ndan sahile kadar olan bölgede gece tatbikatı yaptı. Bu tatbikat esnasında yapılan gözetlemede düşman gemilerinden hiçbir eser görülmedi ve gece yarısından sonra Eceabat'a geri dönüldü. Bir müddet sonra gelen top sesleri Eceabat'a yeni ulaşmış bu birliklerin dikkatini çekti; çünkü hemen her gece işitilen top sesleri boğaz girişinden gelirken bu sesler batı yönünden geliyordu. Bunun üzerine 27. Alay Kumandanı Şefik Bey, Eceabat telefon merkezi vasıtasıyla Arıburnu'na asker çıkarılmakta

¹ 27. Alay'ın 2. Taburu görev itibarı ile 27. Alay'a bağlı olmayıp doğrudan doğruya 9. Tümen kumandanlığına bağlı idi. Bkz. Atase Arşivi, Klasör 5338, Dosya H-10, Fihrist 1.

olduğunu öğrenir öğrenmez, birliklere harekete hazır olmaları emrini göndererek 9. Tümen Komutanlığı'na da harekete hazır olduğunu bildirdi ve bir müddet bekledikten sonra 9. Tümen Komutanlığı'ndan saat 05.45'te aşağıdaki emri aldı²:

“Suret

1- Düşman yarım saatten beri Arıburnu ile Kabatepe arasında barınmak teşebbüsüne başladığı anlaşıldı. 27. Alay'ın zeytinlikteki taburlarıyla makineli tüfek ve Çamburnu'ndaki dağ bataryası şimdi Kaymakam Şefik Bey kumandasında hareketle düşmanın icrasını engellemek ve çıkarılacak kuvvetini kesinlikle denize püskürtecektir.

2- Sarafim ordugahında bulunan kıtaat harekete geçmek üzeredir.

9. Tümen Kumandanı

Miralay Halil Sami”

Bu emri alır almaz harekete geçen birlikler ayrı ayrı yol takip ederek sahile doğru ilerlemeye başladılar. 3. Tabur ve makineli tüfek bölüğü Boyun Noktası'ndan geçecek, 1. Tabur Kabatepe yolundan gidecekti. Bu tedbir, kumanda emrinden çıkmadan harekete müsaade edecek birbirine yakın yolların bulunmasından ve İngiliz donanmasından etkilenme derecesini azaltmak maksadıyla alındı. Ordugahtan hareket anında, Kabatepe telefon merkezinden alınan şifahi bilgilerde İngiliz birliklerinin yalnız Arıburnu tarafında nakliye gemileri ile kademe kademe çıkarma yaptığı öğrenildi³. 3. Tabur ve makineli tüfek bölüğü, Boyun Noktası'nı aşarken İngilizlerin büyük küçük ebatlı harp gemileri ve nakliye gemileri ile bu gemilerden birinin gözetleme amacıyla uçurduğu bir balon görüldü. Donanma ateşi tam bu sırada bu birlikler üzerine ateş açmış olsa idi etkisi olabilirdi; fakat birlikler Boyun Noktası'nı aşıp donanma ateşinden korunan bir ovaya indikten sonra donanma ateşi başladı⁴. Boyun Noktası'ndan doğruca Kavaktepe yönüne doğru hareket eden birlikler yol üzerinde yaralı askerler

² Atase Arşivi, Klasör 5338, Dosya H-10, Fihrist 1-2.

³ Arıburnu'na 25 Nisan 1915'te çıkarma yapacak İngiliz örtü kuvveti, Albay E. G. Sinclair-Mag Lagan'ın emrindeki 3. Avustralya Piyade Tugayı ve 1. İstihkam Bölüğü ile 3. Sahra Hastanesi'nin yanından oluşuyordu. Bu örtü kuvvetinin ardından General Bridges komutasındaki 1. Avustralya Tümeni de karaya çıkarılacaktı. Bkz. C. F. Aspinal Ogländer, **Büyük Harbin Tarihi Çanakakle Gelibolu Askeri Harekati**, c. I, Yay. Haz. Metin Martı, Arma Yay., İstanbul 2005, 206-213. Arıburnu'na çıkarma yapacak İngiliz kuvvetlerinin 4000 civarında oldukları söylenebilir. Bkz. Robert Rhodes James, **Gelibolu Harekati**, çev. Haluk V. Saltıkgil, Belge Yay., 1965, s. 143.

⁴ Atase Arşivi, Klasör 5338, Dosya H-10, Fihrist 2.

ile karşılaşıyorlardı⁵. Artık Kanlısirt ve Kırmızısirt'ın doğu yamaçlarında bazı hareketler görülmeye ve piyade ateşleri işitmeye başlandı. Bundan sonra önde 3. Tabur, gerisinde 1. Tabur olmak üzere Kavaktepe'den Kanlısirt'a doğru yapılacak taarruzun, güneyden saldırı olması nedeni ve sonucunda düşmana Topçularsirtı'nı kaptırmamak amacı ile kuzey yönünde Göktepe'ye doğru hareket edildi. 3. Tabur 165 Rakımlı Tepe'ye ulaştığında, 1. Tabur halen bu tepenin güneyinde hareket halindeydi. Bu bölgeden İngiliz birliklerine taarruz kararı verilmişti; fakat Çamburnu'ndan gelmesi gereken cebel bataryası henüz ulaşmamıştı. Tam bu sırada Kocadere yönünden bir top geldi⁶. Böylece taarruz için toplanan kuvvet 27. Alay'ın 1. ve 3. Taburları; bir makineli tüfek bölüğü ve bir adet top idi. İngiliz birliklerine karşı ilk müdahale bu kuvvetlerle yapılacaktı. Taarruz hazırlıklarına başlanırken 27. Alay Komutanı Şefik Bey aşağıdaki şifahi taarruz emrini verdi⁷:

“1- Düşmanın sol tarafı takriben Kılıçbayırı (dahil) sırtlarında, sağ tarafı Kanlısirt' (dahil) dadır. Düşmanın ilerlemiş olan kısımları, önümüzdeki dereyi (Çataldere ve Çataldere'nin Kanlısirt doğusundaki kısmı) ele geçirmiştir ve üzerinde bulunduğu sırtlara doğru (Topçularsirtı) ilerlemektedir.

2- Birinci tabur Kırmızı ve Kanlısirt üzerine taarruz edecektir. Üçüncü tabur Kırmızısirt'tan (Hariç) itibaren düşmanın sol tarafına taarruz edecektir.

3- Birinci tabur bir bölüğünü nezdinde ihtiyat olarak bırakacaktır.

4- Topçu, 165 Rakımlı Tepe'de olacaktır.

5- Makineli Tüfek Bölüğü, 165 Rakımlı Tepe'nin güneyinden ateşleri ile taarruzu himaye edecektir.

6- Ben topçu ve makineli tüfeğin başında bulunacağım.

7- Muharebe ağırlıklarından gereği kadar burada alikonularak, diğerlerinin yükü indirilerek cephane götürmek üzere Bigalı cephaneliğine gönderilecektir. Bigalı'dan gelecek cephane 165 Rakımlı Tepe'nin gerisinde bulundurulacaktır. Taburları cephanelerini buradan alacaklardır.

⁵ Kavakdere'de yaralı bir askerle karşılaşan Şefik Bey, düşmanın Kanlısirt-Kırmızısirt'ı işgal ederek ilerlemekte olduğunu öğrendi. Bkz. Atase Arşivi, Klasör 5338, Dosya H-10, Fihrist 2.

⁶ Bu top, 9. Alay 2. Tabur 72. Cebel Dağ Bataryası'na aittir. İngiliz birlikleri çıkarma yaptıklarında bu bölgede bulunan dört topun üçünü ele geçirmişlerdi. Bu tek top ise baskından zorlukla kurtararak Kocadere bölgesine getirilmişti. Bu bataryaya ait üç top ise İngiliz birliklerinin elindedir. Bkz. Atase Arşivi, Klasör 5338, Dosya H-10, Fihrist 4.

⁷ Atase Arşivi, Klasör 5338, Dosya H-10, Fihrist 5-7.

8- *Taburların sargı mahalleri 165 Rakımlı Tepe'nin gerilerinde, Kocadere karyesine giden yol kenarında bulunacaktır."*

3. Tabur'un saat 07.55'te taarruza kalkması ile muharebe başladı. Eldeki tek top 165 Rakımlı Tepe'nin kuzeyinden İngiliz birliklerinin eline geçen üç topun bulunduğu mevkiye doğru Kanlısırt'a; 165 Rakımlı Tepe'nin güneybatısındaki çalılarda gizli olan makineli tüfek bölüğü de dört tüfeği ile birlikte aynı noktaya ateşe başladı. 3. Tabur'un taarruza daha önce başlaması nedeni ile İngiliz birliklerinin bütün dikkatini ve ateşini üzerine çekti. Bu nedenle 1. Tabur, Keklikderesi'ne koşarak inmek suretiyle Adanabayırı'nı tuttu ve Adanabayırı'nın güneybatısındaki İngiliz keşif kollarını geri çekilmek zorunda bıraktı. Kanlısırt ve Kırmızısırt ile bu sırtların kuzeyindeki sırtların doğruya inen yamaçlarında İngilizlerin takviye kıtaatı indirme teşebbüsü görülmesi üzerine, topçu ve makineli tüfek ateşleri bu yöne çekilerek İngiliz birliklerinin bu girişimi engellendi. Tam bu esnada 9. Tümen Kumandanı Halil Sami Bey'den aşağıdaki telefon geldi⁸:

"Suret

Saat 08.25

Kaymakam Şefik Bey'e

Bir çeyrek evvel 19. Tümen'den 57. Alay ile bir cebel bataryası tümen kumandanı ile sağ tarafınıza hareket etmiştir.

*9. Tümen Kumandanı
Miralay Halil Sami"*

⁸ Atase Arşivi, Klasör 5338, Dosya H-10, Fihrist 9.

Kroki I: 25 Nisan 1915'te Kanlısirt ve Kırmızısirt'a taarruz eden 27. Alay'a bağlı 1. Tabur ve 3. Tabur'dan bir b6l6đ6n durumu ve Kanlısirt'ta ilk s6ng6 muharebesinin yaşandığı yeri g6sterir.⁹

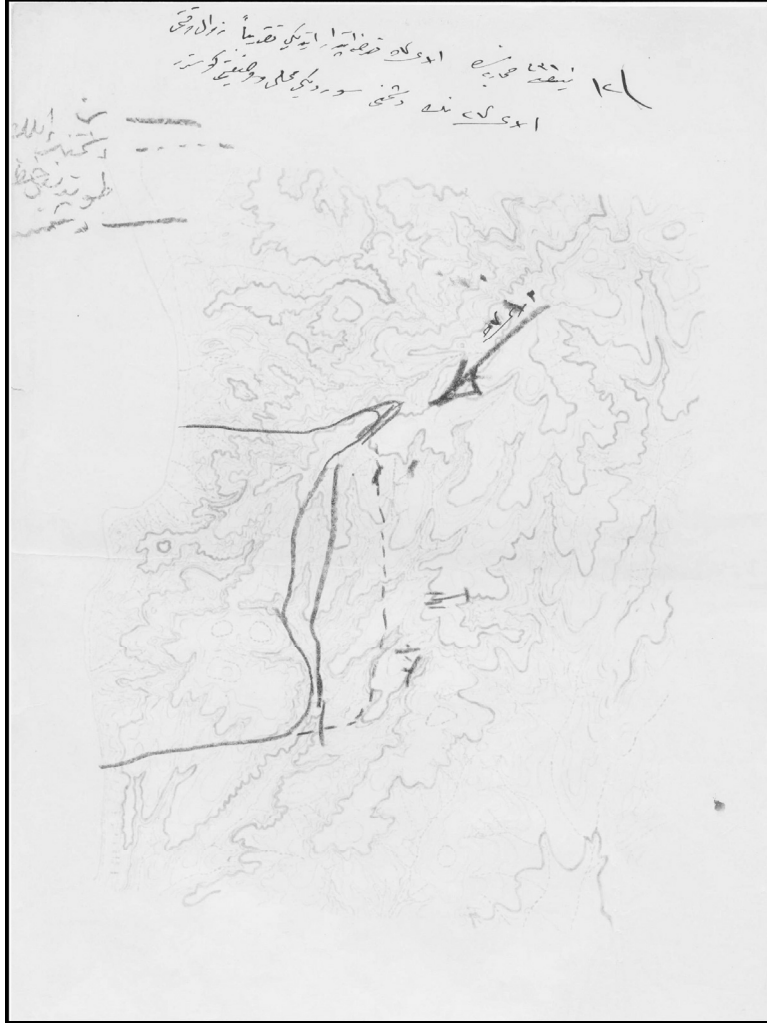
⁹ Makalede kullanılan krokilerin tamamı, 27. Alay'a bağlı 3. Tabur Kumandanı olan Binbaşı Halis Bey'in (ATAKSOR) torunu Sayın Serdar ATAKSOR'un 6zel arşivine ait olup izniyle yayınlanmıştır.

Muharebe devam ediyordu, takviye kıtaatı göndermeyi başaramayan İngiliz birlikleri, bu defa da manga manga avcı halinde koşar adımla Kanlısirt'ın çalıkları arasından ve bu sırtın kuzeyindeki dereden kuvvet yollamaya çalıştı. Yine tek topun ve makineli tüfeğin ateşleri buna engel oldu. İngiliz birlikleri Kırmızısirt'tan ilerlemeye cesaret edemiyordu; çünkü bu sırtın gayet düz olmakla beraber çalılık olmaması buradaki herhangi bir hareketi açık hedef haline getiriyordu. 1. Tabur ve 3. Tabur'a ait avcı kuvvetleri¹⁰ Uzundere'nin batısındaki İncesirt'a taarruzla kısmen burayı ele geçirdiler. İncedere vadisi ile Çataldere mıntıklarında çatışma yapılmakla beraber İngiliz donanması belli bir hedeften ziyade taraka halinde bütün alanı donanma ateşine tutuyordu. İngiliz birliklerinin Merkeztepe-Gedik-Sivritepe-Kanlısirt yönünden gelen makineli tüfek ateşleri Fundalıksirt'ı ele geçiren 1. ve 3. Tabur avcı hatlarının üzerine yoğunlaştığı sırada, 1. Tabur kuvvetleri sol tarafa doğru Kanlısirt'ın doğu yamaçlarındaki İngiliz birliklerine karşı taarruza başladı. Bunun üzerine bu taarruza destek amacıyla makineli tüfek bölümünün bir takımı Adanabayırı'na gönderildi. Tam bu esnada Çamburnu'ndan gelen cebel bataryası (9. Alay 3. Tabur 8. Bölük) 165 Rakımlı Tepe'ye mevzii aldırılarak ateşe başladı. Saat 10.30'dan sonra 3. Tabur, Fundalıksirt'ın kuzeybatısındaki dereye ve İncebayır'da bulunan İngiliz birliklerini geri atmış; 1. Tabur Adanabayırı'ndaki makineli tüfek bölümü takımının yardımıyla Çataldere ve Karayörükderesi'ne kadar olan sırtları ve etekleri tutmuş bulunuyordu¹¹. İngiliz birliklerinin İncebayır ile Topçubayırı üstünde bulunan ve Kılıçbayırı mevkiinden Conkbayırı'na doğru ilerlemeye çalışan kuvvetlerini, 3. Tabur'un sağ tarafını oluşturan Mülazım Mithat Efendi kumandasındaki bölük ile çıkarma sonrası iki takımlık kuvveti kalan ve bu kuvvetle 3. Tabur'a katılan 2. Tabur'a mensup Mülazım Mustafa Efendi'nin kuvvetleri, İngiliz birliklerine yandan etki etmek sureti ile cephe aldılar ve 27. Alay 2. Tabur 4. Bölük Mülazım-ı sanisi İbrahim Efendi'nin müfrezesi ile irtibat kurarak 57. Alay'ın cepheye ulaşmasına kadar cepheyi tutmaya çalıştılar¹².

¹⁰ 1. Tabur Komutanı Teğmen İbrahim Efendi, 3. Tabur Kumandanı ise Kıdemli Yüzbaşı Halis Efendi idi ve kuvvetlerinin toplamı 2000 kişi kadardı. Bkz. Murat Karataş, **Haritalarla Çanakkale Savaşları**, Nobel Yayınları, Ankara 2007, s. 37.

¹¹ 1. Tabur, muharebe esnasında bir de esir ele geçirmişti. Bu esir "22 yaşlarında Avustralyalı, uzun boylu, bir delikanlı" olarak tarif edilmekle beraber, büyük olasılıkla Çanakkale Savaşları'nın Osmanlı tarafından ele geçirilen ilk esiridir. Bu esir 27. Alay Kumandanlığı tarafından 9. Tümen Kumandanlığı'na gönderilmiştir. Bkz. Atase Arşivi, Klasör 5338, Dosya H-10, Fihrist 10.

¹² Bu birliklerin, Merkeztepe ve Bombasirt'ta bulunan İngiliz birlikleri ile Adanasirt'ndan karşılıklı ateş ettikleri, Kılıçbayırı'nın 180 Rakımlı tepesi üzerinde taarruzda buldukları; fakat güçlü İngiliz birlikleri karşısında ilerleyemedikleri görülmektedir. Arazinin fundalıklı olmasından dolayı bazı noktalarda İngiliz birlikleri ile yirmi

Kroki 2: 25 Nisan 1915 ögley vakti 57. Alay'ın taarruza başladığı yeri ve 27. Alay'ın İngiliz birliklerini püskürttüğü yeri gösterir.

adımlik mesafeye kadar yaklaşmış, buradaki bir buçuk bölüklük kuvvet üç saat kadar İngiliz birliklerinin Kılıçbayırı-Merkeztepe hattından gelen yan ateşlerine rağmen mücadeleye devam edebilmiştir. Bu mücadele sırasında 3. Tabur kumandanı Kıdemli Yüzbaşı Halis Efendi (Ataksor) yaralandığı gibi Mülazım-ı evvel İdris ve Mülazım-ı evvel Mustafa Efendiler şehit oldu. Taburda hiç subay kalmaması nedeni ile taburun hesap memuru Mustafa Vehbi Efendi kumandayı üzerine aldı. Vehbi Efendi, vazifesi olmadığı halde, başsız kalan askeri kargaşadan kurtarmak amacı ile aldığı bu görev neticesinde 57. Alay'ın cepheye ulaşmasına kadar askerler bölgede kısmen tutunabildi. Mülazım-ı sani İbrahim Efendi'nin müfrezesinin cephanesizlikten geri çekilmeye teşebbüs ettiği esnada Yarbay Mustafa Kemal'in Conkbayırı'na yetişerek verdiği emir neticesinde durmuşlar ve daha sonra 57. Alay birliklerine katılmışlardır. Bkz. Atase Arşivi, Klasör 5338, Dosya H-10, Fihrist 13.

Böylece, 27. Alay, 1. ve 3. Taburlarıyla ve 2. Tabur'dan yaklaşık bir bölük kuvvetten oluşan mevcuduyla (yaklaşık 2200 silah) dört saatten beri ortalama on beş bin İngiliz kuvvetine karşı savaşarak, onları Kesikdere ve Karayörükderesi'nin batı tarafına attı. Bu süreç boyunca yaralı ve şehit olmak üzere üç yüze yakın zayıat verdi. 57. Alay'ın tam zamanında cepheye ulaşması ve taarruza kalkması sonucu 27. Alay, taarruzunu Kanlısirt yamaçlarına doğru yoğunlaştırdı. Kanlısirt, Kırmızısirt'in aksine fundalıklı ve sert arazi yapısına sahipti. Kırmızısirt'ta açık hedef olan herhangi bir hareket Kanlısirt'ta tam olarak görülemez ve hissedilemezdi. Bu nedenle Kanlısirt'ın ele geçirilmesi, Kırmızısirt'ta da hakim olmak demektir. Ayrıca İngiliz birliklerinin baskınına uğrayan Osmanlı topları da Kanlısirt'taydı. Bu amaçla 27. Alay Kumandanı Şefik Bey aşağıdaki taarruz emrini verdi¹³:

*“Topçu mevziinden
25 Nisan 1915
Saat 12.00*

1- Kahraman arkadaşlarımın arslanlar gibi yaptığı hücumlarla düşmana bir çok telefata verdirmiş ve esir bıraktırmış ve büyük derenin öbür tarafına kaçırmıştır.*

2- 57. Alay sağ tarafımızdan kahramanane muharebeye tutuşarak düşmanı önüne katmıştır.

3- Düşmanı denize dökmek için evvela vazifemiz karşıımızdaki Çamlısirt'ı (Kanlısirt) zapt etmek, orada düşmanın elinde ağlayarak bizi bekleyen topçularımızı kurtarmaktır.

4- 3. Tabur bir bölüğünü 1. Tabur emrine verecektir. Geri kalan kuvveti ile bulunduğu sırtlardan ateş ile 1. Tabur'un taarruzunu kolaylaştıracaktır. Sağ taraftan 57. Alay ile irtibat kurularak hareket edilecektir. İlerideki sırtları (Merkeztepe, Bombasirt) zapt etmek için ayrıca emir verilecektir.

5- 1. Tabur Çamlısirt'a taarruz edecektir. Bu sırtı zapt edecek ve topları kurtaracaktır. Bu sırtın kuzeyindeki Düzsirt'in üstünde ve doğusunda düşman yoktur, gerisindedir. Çamlısirt'ın zabtıyla bu sırt işgal edilecektir.

¹³ Atase Arşivi, Klasör 5338, Dosya H-10, Fihrist 12.

* Buradaki “büyük dere”den kasıt Karayörükderesi olma olasılığı yüksektir.

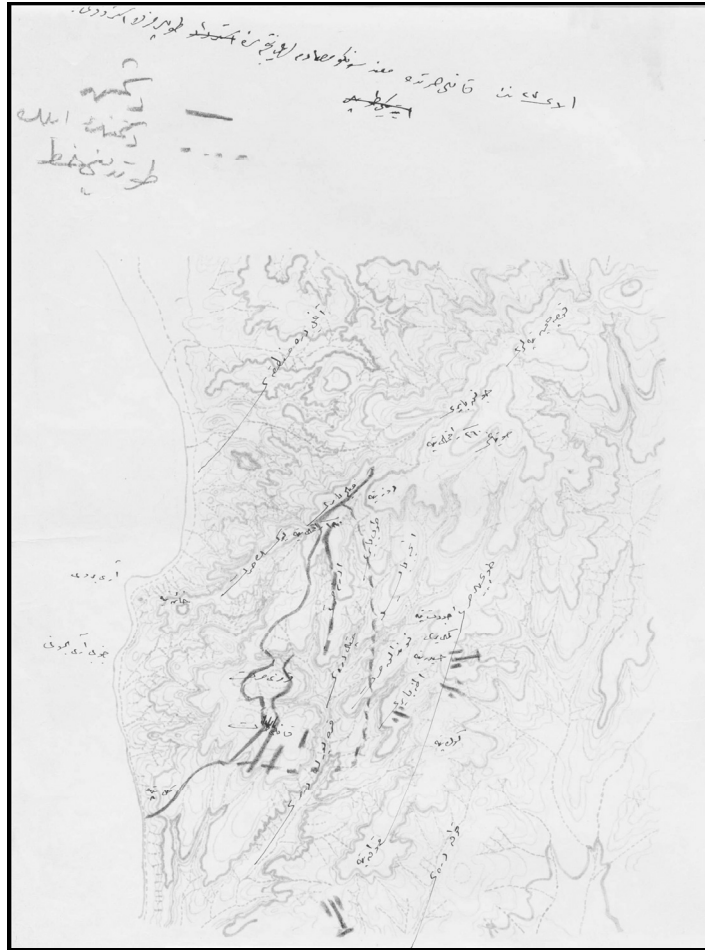
6- Karşımızdaki sırtların batı kenarlarında evvelce yaptığımız siperleri tuttuktan sonra düşmanın ateşle denize kadar takip edileceği ve teslim oldukları takdirde silahları bıraktırılarak esir alınacaktır.

7- Topçu ve makineli tüfek bölüğü mevziilerinde kalacak ve taarruzu himaye edeceklerdir.

8- İhtiyattaki bölük şimdilik daha emir altında ihtiyatta kalacaktır.

9- Şimdilik batarya ve makineli tüfek bölüğünün başındayım.

27. Alay Komutanı
Kaimmakam Mehmet Şefik”

Kroki 3: 27. Alay'ın Kanlısirt'a doğru yaptığı süngü mücadelesi sonucu Osmanlı toplarının kurtarılmasını gösterir.

1. Tabur, 3. Tabur'un 3. Bölüğü ile kendi üç bölüğünden oluşuyordu. İngiliz birlikleri Kanlısirt'ta, bu sırtın doğu yamaçlarında ve Cemaldere'de mevcudiyet gösteriyordu. 1. Tabur hazırlıklarını tamamlayarak taarruza başladı. Kanlısirt'a doğru dereyi geçmek üzere iken İngiliz birlikleri soldan 1. Taburu çevirmek istedi ise de durdurularak taarruza devam edildi. Bu arada topçular da Kanlısirt'ın batı yamaçlarını ateşe tutuyorlardı. 1. Tabur'un avcı kuvvetleri dereyi aşarak Kanlısirt'ı sardı ve ilerlemeye başladı. İngiliz birlikleri Kanlısirt'ın güney yamaçlarından epey zayıyla geri çekilmeye başladı. Süngü mücadelesi ile Kanlısirt'ın güneyi, ardından da doğu yamaçları ele geçirildi. Fakat İngiliz birlikleri, topları geri vermemek ve Kanlısirt'ı bırakmamak için karşı hücumlar yapıyorlardı. Topların başında bir saat süren mücadeleden sonra Kanlısirt ve burada esir edilmiş Osmanlı topları tekrar ele geçirildi. Bunu üzerine geride bekleyen ihtiyat da ileri alınarak tahkimatla uğraşıldı¹⁴.

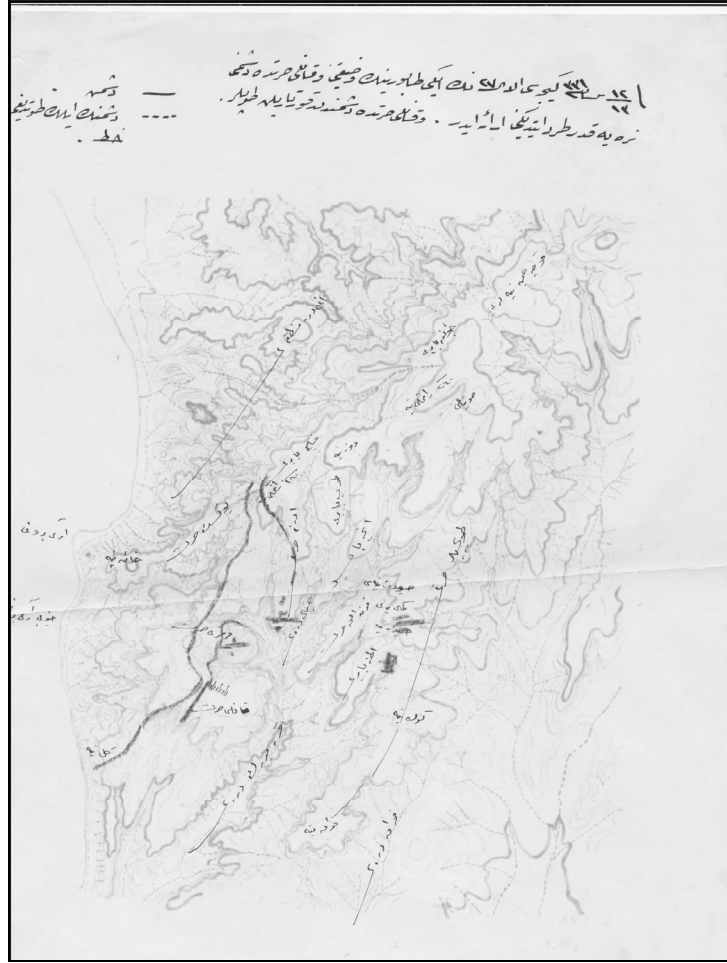
25 Nisan akşamına doğru birlikler muharebelere aralıklarla devam ederken 19. Tümen Komutanı Yarıbay Mustafa Kemal Bey'in bütün birliklerin gece taarruzu için hazırlıklara başlamasını emretmesi ile cephedeki tüm birliklere düzen verilmeye başlandı. Bu sırada topçu birliklerine verilen emir gereğince, bu birlikler Kanlı ve Kırmızısirt'ın gerilerine ve Gedik Noktası'na doğru şiddetli şarapnel ateşine devam etti.

Bu arada gece taarruzu için hazırlıkların başlamasına rağmen 77. Alay'ın başıbozuk bir şekilde dağıldığı ve hiçbir şekilde bu alaydan yardım alınamayacağı anlaşıldı. Böylece Kanlısirt'ın güneyi korumasız bırakılmış oluyordu; buna karşın

Kanlısirt'ta muharebe ateşi aralıklarla devam ediyordu. Gece saat 02.30 gibi yarım bölük kadar kuvveti ile Kanlısirt gerisine gelen 77. Alay Komutanı Binbaşı Saib Bey, Kanlısirt'taki 27. Alay'ın 1. Tabur Komutanı İbrahim Efendi'yi İngiliz birliklerinin Karayörükderesi'nden saldıracağı düşüncesi

¹⁴ Atase Arşivi, Klasör 5338, Dosya H-10, Fihrist 14-18. Kanlısirt'ın ele geçirilmesi sırasındaki muharebeler esnasında, 1. Tabur muharebe alanının gerisinde, özellikle Kanlısirt'tan Cemalderesi'ne inen dereye İngiliz birliklerinin yaralı ve ölü pek çok zayıla bıraktıkları görüldü. Belki de muharebenin ilk gününün verdiği acemilikle ya da esir olmamak gayesiyle geride kalan bazı İngiliz birliklerine ait yaralı askerlerin, Osmanlı askerlerinin arkasından ateş ettikleri görüldü. Bu olaya yeltenen İngiliz askerleri, ilk anda Osmanlı askerinin zayıla görmesini sağlamışsa da bu olay, İngiliz yaralıların tedavileri için seyyar hastanelere taşınmalarına engel olmuştur. Bu nedenle bazı İngiliz askerlerinin yarattığı bu kargaşa, Osmanlı askerinin üç yüze yakın esir alma imkanını da engellemiştir. Bkz. Atase Arşivi, Klasör 5338, Dosya H-10, Fihrist 25.

ile geri çekilmeye zorlaması üzerine Kanlısirt boşaltıldı¹⁵. Gündüz zorlukla ele geçirilen Kanlısirt, bu şekilde bırakılmış oldu. Yüzbaşı İsmail Hakkı Efendi kumandasında Kırmızısirt'ı tutan 1. Tabur'un 2. Bölüğü, gece bu sırta kalmışsa da gün ağardığında İngiliz ateşinden etkilenerek Adanasirt'ın güneyine çekildi¹⁶.

Kroki 4: 25/26 Nisan 1915 gecesi 27. Alay'ın 1. ve 3. Taburu'nun durumu ile İngiliz birliklerinin nerelere kadar sürüldüğünü ve bunun neticesinde kurtarılan topları gösterir.

¹⁵ 1. Tabur Komutanı İbrahim'in bu geri çekilişi arkadan saldırı olacak korkusu ve Binbaşı Saib'in "burada en büyük kumandan kim ise emr-i kumandanı deruhte eder" demesi üzerine yaptığı anlaşılmalıdır. Bkz. Atase Arşivi, Klasör 5338, Dosya H-10, Fihrist 28.

¹⁶ Atase Arşivi, Klasör 5338, Dosya H-10, Fihrist 29.

25/26 Nisan 1915 gecesi, Osmanlı birlikleri önemli bir tahkimat noktası olan Kanlısirt'tan bir hiç yüzünden çekilmişken, İngiliz birlikleri bütün gece tahkimatla uğraşarak kazdıkları siperlere yerleştiler. Bunun neticesinde muharebelerde taarruzların büyük oranda etkisiz kalma durumu ortaya çıktı. Taarruzlar ufak tefek siperlerin ele geçirilmesinin ötesine gidemezken iki taraf askerlerinin de neredeyse toprak altına gizlenmesi durumunu yaratarak, farklı savaş tekniklerinin sahnelenmesine yol açtı.

Nitekim, 25 Nisan günü sabahı, Arıburnu çıkarması ile başlayan ve gün boyu devam eden muharebeler sonunda tutulan hatlar, 6 Ağustos 1915 gününe kadar hiç değişmeden kaldı. İki taraf kuvvetleri de ne bir adım geri attı, ne de bir adım ileri gidebildi. İşte bu nedenle, kuzey bölgesi muharebeleri içerisinde en önemli gün olarak sayılabilecek 25 Nisan tarihinde, önce 27. Alay'ın 1. ve 3. Taburlarının müdahaleleri arkasından stratejik açıdan daha önemli bir müdahale olan 57. Alay'ın müdahaleleri ile İngiliz birlikleri durdurularak burada adeta hapsedildi. Böylece, ikinci çıkarma harekatı sayılabilecek 6 Ağustos 1915 tarihine kadar -iki taraf da devamlı olarak takviye kuvvetler almasına rağmen- tutulan hatlar bırakılmadı. Osmanlı birliklerinin 25 Nisan 1915'teki bu gayreti ile Çanakkale Kara Muharebeleri belirgin bir hat üzerinde kilitlenmiş oldu.

KAYNAKÇA

- ATASE Arşivi, 27. Alay Harp Ceridesi**, Klasör 5338, Dosya H-10, Fihrist 1-29.
James, Robert Rhodes, **Gelibolu Harekatı**, çev. Haluk V. Saltıkgil, Belge Yay., İstanbul 1965.
Karataş, Murat, **Haritalarla Çanakkale Savaşları**, Nobel Yayınları, Ankara 2007.
Oglander, C. F. Aspinal, **Büyük Harbin Tarihi Çanakkale Gelibolu Askeri Harekatı**, c. I, Yay., Haz. Metin Martı, Arma Yay., İstanbul 2005.